

Lenka Vlčková Kryčerová

Sto ročníků časopisu Slovanský přehled

Historia Slavorum Occidentis 1(8), 271-274

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sto ročníků časopisu *Slovanský přehled*

Periodikum *Slovanský přehled* patří k nejstarším odborným časopisům v České republice. V současné době se zaměřuje na dějiny střední, východní a jihovýchodní Evropy, avšak publikují v něm články o témže regionu i historici kultury, etnologové, politologové a další. Dříve byla jeho tematika ještě širší: *Slovanský přehled* byl založen roku 1898 literárním vědcem a významným sorabistou Adolfem Černým, aby přinášel v prvé řadě aktuální informace ze širokého kulturně civilizačního spektra slovanského světa. Nesl ostatně podtitul *Sborník statí, dopisů a zpráv ze života slovanského*. Objevovaly se v něm také informace o aktuálním politickém dění. Nakladatel Jan Otto byl vůči takovému počínu zprvu skeptický. V letech 1881–1887 u něj totiž vydával publicista a prozaik Edvard Jelínek ročenku *Slovanský sborník statí z oboru národopisu, kulturní historie a dějin literárního i společenského života*. Kvůli malému zájmu odběratelů bylo jeho vydávání po sedmi svazcích zastaveno. Adolf Černý však nebyl pouze zakladatelem *Slovanského přehledu*, ale po řadu dalších let také jeho redaktorem i vydavatelem. Slavistické práci se věnoval s maximálním nasazením. K čtenářskému zájmu jistě přispěla rovněž jím sestavená široká síť dopisovatelů z různých míst slovanského prostředí. Informace o aktuálním dění se jejich prostřednictvím dostávaly na stránky *Slovanského přehledu* rychle a byly spolehlivé.

Kontinuitu vydávání časopisu přerušila až první světová válka: *Slovanský přehled* v letech 1915–1924 nevycházel. Obnoven byl v roce 1924 sborníkem věnovaným šedesátinám Adolfa Černého. O obnovení *Slovanského přehledu* jako řádného periodika se zasloužila skupina mladších slavistů (zejména Josef Fiala, Antonín Frinta, Václav Charvát, Emanuel Janoušek, Hubert Ripka a Jan Slavík), jež v roce 1927 vytvořila redakční kruh pomáhající Adolfu Černému. Už na konci tohoto desetiletí musel Černý kvůli zhoršujícímu se zdravotnímu stavu redakci opustit. Novými redaktory se v roce 1931 stali historik Jan Slavík a jazykovědec Antonín Frinta. Vydavatelství Černému zůstalo až do roku 1939, kdy po vzniku Protektorátu Čechy a Morava zase přestal *Slovanský přehled* vycházet. Od roku 1946 byl opět vydáván, tentokrát jako ústřední časopis Slovanského výboru Československa.

Zdeněk Nejedlý, který stál v čele výboru, se po únorových událostech roku 1948 stal také hlavním redaktorem periodika. Následkem politických a personálních změn byl *Slovanskému přehledu* určen výhradně propagandistický profil. Naštěstí nikoli na dlouhou dobu. Záhy se v časopise znovu začaly objevovat vědecké články z řady slavistických disciplín. Tato skutečnost se stala ještě výraznější po roce 1961, kdy se vydávání periodika ujal Slovanský ústav Československé akademie věd (ČSAV). Po zrušení tohoto pracoviště (na konci roku 1963) – v důsledku reorganizace ČSAV – bylo jeho historické oddělení včleněno do Ústavu dějin evropských socialistických zemí ČSAV (1. ledna 1964). *Slovanský přehled* se stal jeho časopisem, a protože se jednalo o specializované historické pracoviště, postupně se profiloval do podoby odborného historického periodika. Tak tomu bylo i v dalších desetiletích, kdy po organizačních změnách v ČSAV vycházel jako historický časopis Ústavu dějin východní Evropy ČSAV (1968–1969), Československo-sovětského institutu ČSAV (1970–1990), obnoveného Ústavu dějin střední a východní Evropy ČSAV (1990–1993). Od roku 1993 je jeho vydavatelem Historický ústav Akademie věd České republiky (AV ČR).

Dnešní podoba periodika se v jednom liší od poválečné tradice. V roce 1955 vznikla, především přičiněním brněnského historika prof. Josefa Macůrka, ročenka *Slovanské historické studie*, která byla výhradně zaměřena na historickou, resp. historicky slavistickou tematiku. Od roku 2010 ročenka z formálních důvodů splýnula se *Slovanským přehledem*, nadále si však uchovává svůj určitý ráz: vychází jako páté (od roku 2014 třetí) číslo *Slovanského přehledu* a uveřejňuje delší analytické studie zásadního významu.

V roce 2014 byl vydán stý ročník *Slovanského přehledu*. U příležitosti významného výročí se výrazně změnila grafická stránka časopisu, mj. vzhled obálky souzní s obálkou Českého časopisu historického, rovněž vydávaného Historickým ústavem AV ČR. Jubileum také inspirovalo redaktory *Slovanského přehledu* k přípravě výstavy o historickém vývoji časopisu a proměnách jeho místa ve struktuře českých odborných časopisů. Za přítomnosti významných hostů, mj. velvyslankyně Slovinska v České republice Smiljany Knez a předsedy Akademie věd České republiky Jiřího Drahoše, byla výstava slavnostně otevřena 6. října 2014 v sídle Akademie věd České republiky na Národní třídě v Praze. Zde byla umístěna do 24. října 2014, poté byla přenesena do Národní knihovny ČR, kde byla ke zhlédnutí do 10. ledna 2015. Na jaře 2015 ji mohli vidět také zájemci v Moravské zemské knihovně v Brně.

Následující den po vernisáži, 7. října 2014, uspořádal Historický ústav AV ČR ve vile Lanna v pražských Dejvicích rozšířené slavnostní zasedání vědecké a redakční rady *Slovanského přehledu*. Zúčastnila se ho řada hostů z odborné slavistické historické veřejnosti, a také politické reprezentace, mj. slovenský velvyslanec v ČR Peter Weiss. Účastníky jednání přivítala rovněž ředitelka Historického ústavu AV ČR Eva Semotanová, která zdůraznila úlohu ústavu při vydávání odborných periodik, zejména *Slovanského přehledu*. Zasedání zahájil místopředseda AV ČR Pavel Baran referátem upozorňujícím na aktuální potřebu studia dějin střední, východní a jihovýchodní Evropy a problematiky slovanství, v jejichž poznávání má *Slovanský přehled* dlouhou tradici a mimořádné postavení. Emeritní ředitel HÚ AV ČR Jaroslav Pánek představil kritickou sondu do stávajícího českého studia dějin střední, východní a jihovýchodní Evropy (ve srovnání s úspěšně se rozvíjející českou egyptologií), a nastínil klady i problémy analytických prací prezentovaných na stránkách *Slovanského přehledu*. Ladislav Hladký, jeden z hlavních redaktorů periodika, připomenul historický vývoj *Slovanského přehledu*. Členové redakční rady, Eva Irmanová, Jiří Friedl, František Šístek, Radomír Vlček, Emil Voráček a Marcel Černý, představili historický i současný profil polonistických, slovakistických, rusistických, sovětologických, balkanistických, hungaristických a bulharistických textů na stránkách časopisu. Radomír Vlček, druhý hlavní redaktor časopisu, poukázal na místo, které v minulosti ve *Slovanském přehledu* zaujaly dějiny historické slavistiky a teorie slavistiky; z vystoupení vyplynul pozoruhodný fakt – ačkoli jim časopis od počátku věnoval mimořádnou pozornost, v současnosti stojí zcela stranou (podobně jako je tomu v českém vědeckém prostředí vůbec). Radomír Vlček tak upozornil, že právě tyto disciplíny by mohly přispět k profilování moderní české (nejen historické) slavistiky a jejímu tematickému mezioborovému zaměření na areálová studia. V závěrečném referátu ředitel Slovanské knihovny při Národní knihovně ČR Lukáš Babka ukázal možnosti prezentování *Slovanského přehledu* v mezinárodních databázích a vyzval k výraznější aktivitě při zapojování časopisu do nových forem prezentace; díky tomu lze najít cestu ke značně širšímu okruhu badatelů, především vědců ze zahraničí. Po odborné části zasedání následovalo společenské setkání, během něhož byla také diskutována četná přínosná témata.

Jubilejní zasedání jednoznačně prokázalo, že problematika dějin střední, východní a jihovýchodní Evropy je v českém prostoru mimořádně aktuální a že je třeba ji v duchu moderních metodologických i tematických trendů

nadále rozvíjet. *Slovanský přehled* má v nové podobě, již se ve svém stém ročníku dočkal, všechny předpoklady pro její prezentování a propagování.

Lenka Vlčková Kryčerová (Brno)